

Kap 2 Certifiering

Innehåll

2. Regler för certifiering	1
2.2 Certifiering och certifikat	3
2.3 Kontrollorganets åtgärder när reglerna inte följs.....	5
2.4 Undantag från certifieringskravet och anmälan till myndighet	5
2.5 Verksamheter eller produkter utanför förordningens tillämpningsområde	6

2. Regler för certifiering

2.1 Vilka företag ska vara certifierade?

2.1.1 Att vara certifierad

Med certifierad menas att ditt företag följer det ekologiska regelverket och står under kontroll av ett kontrollorgan som får utföra kontroll av ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter i enlighet med EU:s lagstiftning och som gör det möjligt att identifiera ditt företag som ekologiskt. Undantag från certifieringskravet och produkter som är undantagna och inte omfattas av reglerna tas upp under 2.4-2.5.

Referens: 2018/848 art 35.1, 35.2

I EU:s lagstiftning för ekologisk produktion används ordet aktör, som står för både företag och personer som ansvarar för att kraven i förordningen uppfylls i den verksamhet som bedrivs.

2.1.2 Företag som ska vara certifierade

Alla företag som producerar, bereder, lagrar, distribuerar, exporterar eller importerar ekologiska produkter eller som märker och marknadsför produkter med hänvisning till ekologisk produktion ska vara certifierade. Detta gäller även företag som överlåter en del av sin verksamhet till tredje part (ett företag kan överlåta någon del av verksamheten till en icke-certifierad underleverantör). Se även 2.1.5 för tredje part).

Även företag som köper och säljer ekologiska produkter, men inte har egna lager, ska vara certifierade.

Företag som enbart säljer direkt till slutkonsument behöver dock inte vara certifierade förutom om de ägnar sig åt näthandel/distanshandel eller säljer andra oförpackade produkter än foder, se också regel 2.1.3 om detaljhandel.

Referens: 2018/848 art 34.1, 34.2, 34.3, 35.8

2.1.3 Detaljhandel – och liknande verksamheter

Företag ska vara certifierade om:

- De bereder ekologiska produkter i butiken.
- De importerar ekologiska produkter från ett tredje land.
- De exporterar ekologiska produkter till ett tredje land.
- De har avtal med tredje part om någon av punkterna ovan.
- De säljer (e-handel/näthandel) eller lagrar ekologiska produkter annat än i anslutning till försäljningsplatsen.
- De säljer oförpackade produkter och uppfyller ett eller flera av följande kriterier:
 - försäljningen av oförpackade ekologiska produkter överstiger 5000 kg per år
 - försäljningen av oförpackade ekologiska produkter överstiger 20 000 EUR
 - certifieringskostnaden överstiger 2% av den totala försäljningen av ekologiska oförpackade produkter

Referens: 2018/848 art 34.1, 34.2 och art 35.8

Tex. kan beredning vara när du i butiken förpackar köttfärs eller gör en färdigförpackning med skivat och packat pålägg eller ost.

2.1.4 Grossister/partihandlare

Grossister/partihandlare (som inte är detaljhandelsled) som säljer vidare färdigförpackade varor eller oförpackade varor från en storförpackning ska vara certifierade.

Referens: 2018/848 art 34.1

2.1.5 Underleverantörer, tredje part

Ett företag kan överlåta någon del av verksamheten till en icke-certifierad underleverantör (tredje part). Då är företaget skyldigt att anmäla den tredje partens verksamhet till sitt eget kontrollorgan. Det ska framgå i avtalet mellan företaget och tredje parten att den tredje parten underställer sig kontroll från företagets kontrollorgan. Om ett företag överlåter någon del av verksamheten till en certifierad underleverantör (tredje part) är underleverantören underställd kontroll av sitt eget kontrollorgan.

Referens: 2018/848 art 34.3, 34.5 och 38.2 j

Exempel på en underleverantör kan vara en maskinstation, ett arrende, kontraktsodling (utsäde) eller ett lagerhotell.

2.2 Certifiering och certifikat

2.2.1 Anmälan till behörig myndighet

Du som avser att hantera eller sälja/marknadsföra ekologiska produkter ska anmäla dig hos myndigheterna (Jordbruksverket och/eller Livsmedelsverket). Därefter ska du kontakta ett kontrollorgan för att ansöka om certifiering enligt EU:s lagstiftning för ekologisk produktion. Det är ditt ansvar att anmäla din verksamhet och ansöka om certifiering enligt EU:s lagstiftning för ekologisk produktion.

Kontrollen av ekologisk produktion är delegerad till kontrollorganen. I Sverige är det Jordbruksverket och Livsmedelsverket som delegerar kontrollen av ekologisk produktion till privata kontrollorgan som ackrediteras av SWEDAC.

Referens: 2018/848 art 34.1, SJVFS 2021:47 kap 1 § 5, LIVSFS 2021:12 §2

2.2.2 Kontroll

Ett kontrollorgan ska utföra kontroll i enlighet med EU:s lagstiftning av din ekologiska produktion/verksamhet och märkning av ekologiska produkter som ditt företag bedriver. Kontrollen ska även ske enligt gällande kontrollförordning (Kap 2 i avd. II om offentlig kontroll i 2017/625).

Referens: 2018/848 art 38.2, 2017/625 del II kap 2 art 9, 14 h och 15

2.2.3 Kontrollbesök

Certifierade företag ska besökas av kontrollorganet en gång per år men kan också få kontrollbesök oftare. Kontrollorganet kan även göra undantag från den årliga fysiska kontrollen och iså fall förlänga tiden mellan två fysiska kontroller till som mest 24 månader. För att detta ska vara möjligt ska verksamheten uppfylla följande villkor:

- Verksamheten ska ha varit ekologiskt certifierad under minst tre år.
- Under de tre senaste åren har det inte funnits någon större eller kritisk avvikelse.
- Kontrollorganet har bedömt risken som låg för att reglerna för ekologisk produktion inte har följts

Minst tio procent av alla kontroller ska vara oanmälda. Dessutom ska extra stickprovsbesök, utöver det årliga fysiska besöket, genomföras hos minst tio procent av de anslutna företagen (detta är baserat på antal kontroller som gjorts). Besöken ska främst vara hos de företag som har en hög riskklassning, men en del av besöken ska ske slumpvis. Provtagning ska tas hos minst fem procent av kunderna årligen.

För aktörsgrupper ska provtagning göras hos minst 2% av medlemmarna i varje grupp varje år. Minst 5% av gruppens medlemmar ska få extern kontroll varje år om aktörsgruppen har fler än 10 medlemmar. Är det färre ska alla gruppmedlemmar kontrolleras varje år.

Referens: 2018/848 art 38.3a, 38.3b, 42.1, 2021/279 art 7

2.2.4 Certifikat

Kontrollorganet ska utfärda ett certifikat som anger vad som är certifierat. Vad som ska framgå i certifikatet anges i bilaga VI i 2018/848. Certifikaten kommer att utfärdas i TRACES senast från och med januari 2023.

Referens: 2018/848 art 35.1, 35.2, 35.7, 2021/1378, art 1 - 5

2.2.5 Krav på dokumentation

Du ska ha en uppdaterad beskrivning av verksamheten och den enhet och/eller lokaler där verksamheten bedrivs. Du ska också ha en förteckning över åtgärder som ditt företag ska göra för att säkerställa att reglerna för ekologisk produktion följs, samt beskriva de förebyggande åtgärder som behövs för att minska risken för kontamination av otillåtna ämnen och hur rengöring av lagringsutrymmen ska ske.

Beskrivningen och åtgärderna ska ingå i en förklaring som du ska underteckna och i vilken du tar ansvar för att följa reglerna för ekologisk produktion.

Referens: 2018/848 art 39.1

En beskrivning av förebyggande åtgärder ska göras för att minska risken för kontamination av otillåtna ämnen och hur rengöring av lagringsutrymmen ska ske. Signeringen kan vara skriftlig eller elektronisk.

2.2.6 Leverantörers certifikat

Vid inköp av ekologiska produkter är det du som företagare som ska ansvara för att ta reda på att leverantören uppfyller kraven för ekologisk produktion. Det ska du göra genom att kontrollera leverantörens certifikat samt relevanta följedokument och märkning.

Referens: 2018/848 art 35.6 och bilaga III

2.2.7 Skyldighet vid misstanke om att reglerna inte följts

Om du misstänker att en produkt eller råvara som du använder i din produktion eller som du avser att sälja vidare, inte uppfyller reglerna för ekologisk produktion ska du genast avskilja produkten eller råvaran, och inte släppa ut den på marknaden. Du ska omgående kontakta ditt kontrollorgan om du misstänker eller vet att en produkt/råvara inte uppfyller regelverket. Du ska fullt ut samarbeta med kontrollorganet för att identifiera orsaken till att reglerna inte följts.

Referens: 2018/848 art 27

2.2.8 Spårbarhet och dokumentationskrav

Det ska gå att spåra alla ekologiska varor mellan säljare och köpare. Det ska finnas dokumentation som gör denna spårning möjlig. Det innebär att vid revision ska köparen kunna uppvisa dokumenterad spårbarhet i mer än ett led tillbaka samt visa att eventuella förmedlare eller agenter inte har haft möjlighet att packa om varorna.

Referens: 2018/848 art 38.8

2.3 Kontrollorganets åtgärder när reglerna inte följs

Om reglerna för ekologisk produktion inte följs kan du få en avvikelse som kan vara mindre, större eller kritisk. Vid större eller kritiska avvikelser kan följden bli att kontrollorganen beslutar om borttagande av märkning, saluföringsförbud, att certifikatet dras in delvis eller helt. Konsekvensen baseras på den identifierade bristen. Jordbruksverkets åtgärds katalog finns som vägledning för kontrollorganen med exempel på hur avvikelser ska hanteras.

Som aktör har man en skyldighet att vara behjälplig i utredningen och tillhandahålla information och ge tillträde till de lokaler/områden som är berörda.

Referens: 2018/848 art 41 och 42

2.4 Undantag från certifieringskravet och anmälan till myndighet

2.4.1 Företag som undantas krav på certifiering

Jordbruksverket och Livsmedelsverket har beslutat att undanta vissa företag från kravet på certifiering. Det är främst den verksamhet du bedriver som avgör om du måste låta certifiera ditt företag, men även saker som din omsättning påverkar om du behöver ha ett certifikat eller inte. Gränserna för din omsättning om du behöver vara certifierad eller inte hittar du i 2.3.1. Läs mer om undantag i 2.4.2.

Referens: 2018/848 art 35.8, SJVFS 2021:47 1 kap 6 §, LIVSFS 2021:12§ § 3 och 4

För närmare detaljer för vilka företag som undantas kravet på certifiering kan du läsa på Livsmedelsverkets webbplats under regler för ekologisk produktion och på Jordbruksverkets webbplats under Regler och certifiering för ekologisk produktion.

2.4.2 Exempel på företag som undantas anmälan till myndighet och krav på certifiering

Vissa företag kan undantas kravet på anmälan till myndighet och certifiering till exempelvis:

- Företag som enbart upplåter lokal åt eller transporterar ekologiska varor som de själva inte äger, bereder eller märker som ekologiska, behöver inte själva vara certifierade och stå under direkt kontroll. Däremot ska lagret eller varorna som transporteras omfattas av den kontroll som företaget som äger produkterna genomgår.
- Förmedlare/agenten av affärer, så kallade agenter (t.ex. vissa spannmålshandlare, vissa potatisförmedlare, olika konsulter i importsektorn) behöver inte stå under kontroll förutsatt att de vare sig äger eller hanterar varorna fysiskt.
- Företag som enbart säljer färdigförpackade ekologiska produkter som inte är livsmedel direkt till slutkonsumenter, till exempel påsar med ekologiskt frö, behöver inte anmäla sin verksamhet till Jordbruksverket eller låta certifiera sitt företag.
- Det finns ytterligare ett undantag från kravet på certifiering. Det gäller företag som enbart säljer mindre mängder oförpackade produkter utom foder till slutkonsumenter. Om det undantaget gäller för dig behöver du anmäla din verksamhet till Jordbruksverket, men du ska inte skicka ansökan om certifiering till ett godkänt kontrollorgan.

Referens: 2018/848 art 28.8a, 34.1, 34.2, 34.3, 35.8, 38.8, SJVFS 2021:47 1 kap 6 §

Exempel på detta kan vara lagerhotell, frysar, alkoholupplag med flera typer av företag eller rena transportföretag. Observera att det är företaget som äger produkterna (dvs. den som anlitar denna typ av tjänster av lagerhotell, transportörer eller liknande verksamheter), som ansvarar för att verksamheten (lagret eller produkterna som transporteras) omfattas av kontroll. Detta görs genom en tredjepartsanmälan. Det ansvariga företaget måste dessutom säkerställa, genom dokumentation, att kontroll kan utföras vid behov. Därför ska en beskrivning upprättas och sedan hållas aktuell.

2.5 Verksamheter eller produkter utanför förordningens tillämpningsområde

2.5.1 Företag som inte omfattas av förordningen

Företag som hanterar produkter såsom kosmetika, hudvårdsprodukter, textilier, kosttillskott, tobak eller blomsterjord omfattas inte av den ekologiska förordningen och får därför inte använda begreppet ”ekologiskt” i sin marknadsföring.

Produkter från jakt på vilda djur eller fiske efter viltlevande arter ska inte anses vara ekologiska produkter.

Storköksverksamhet omfattas inte av EU:s lagstiftning för ekologisk produktion då det inte finns några regler (det finns dock nationella regler i flera länder). Med storköksverksamhet menas beredning av ekologiska produkter på restauranger, i caféer, i skolkök, eller liknande företag som serverar direkt till konsumenter eller enbart levererar till matsalar och serveringar.

Referens: 2018/848 art. 2.1–2.3, art 3.2

Ett storkök får tala om att man serverar ekologiska produkter som har beretts av andra certifierade företag. För livsmedel som tillreds på restaurang får man säga att de ingående ingredienserna är ekologiska, som exempelvis att köttfärsen är ekologisk i en hamburgare (Hamburgare med ekologisk köttfärs). Dokumentation som styrker att produkter eller ingredienser är ekologiska ska finnas.

Bearbetade produkter som innehåller vilt, vildfångad fisk eller vildfångade räkor, kan dock under vissa villkor få hänvisas till ekologisk produktion. Det ska då göras i ingrediensförteckningen och i samma synfält som varubeteckningen. Observera att det är de bearbetade produkterna som kan hänvisas till ekologiskt, och inte själva viltet eller de vilda produkterna. Läs mer om det under avsnittet 10.3 om märkning av produkter med vilt, vildfångad fisk eller vildfångade räkor

Tobaksfria snusersättningsprodukter är livsmedel. Därför är det möjligt att märka sådana produkter som ekologiska ifall de uppfyller förordningens regler.